

Gunnar Elstad:

Sjelesorg for ledere

Det er mulig jeg husker feil, men jeg kan ikke huske at det var så mange av oss studenter som gikk til sjelesorg i slutten av 60-åra. Kanskje hadde vi en følelse av at sjelesorg var for dem med store problemer, for dem som var redde for at de var i ferd med å falle fra, eller for dem som var alvorlig syke.

Men så, i 70-åra, ble vi kjent med en bevegelse som hadde det som regel at alle dem som gikk på kurs hos dem, måtte gå til regelmessig sjelesorg. Det var rett og slett en del av utdannelsen. Og, merkelig nok, det manglet ikke på folk som nettopp meldte seg på til disse kursene.

Der ledere åpenlyst søker sjelesorg og veiledning, der er det flere som får mot til å gjøre det samme. Der blir terskelen for å søke verdifull hjelp mye lavere. Det er md ledere som et er med foreldre. Etterfølgere og barn gjør det de ser ledere og foreldre faktisk gjør, de gjør ikke det ledere og foreldre sier at de skal gjøre.

Heldigvis – det er mye som tyder på at den yngre generasjon har et helt annet syn på sjelesorg og veiledning enn vi eldre. Det ser ut til at dette er en tendens, ikke bare i norske kristelige miljøer, men i kristelige organisasjoner verden over. Og det er en god tendens. I dag er det mange som søker både sjelesorg, veiledning og coaching. De er til og med villige til å betale for det, så verdifullt er det for dem.

”**Samtidig synder og rettferdig**” er et uttrykk mange lutheranere er godt kjent med.

En kristen leder er selvfølgelig også utsatt for fristelser, sliter med sin gamle syndige natur, opplever fall og nederlag og vet at fasaden dekker over en masse skrot både på loftet, i kjelleren og i bakgården. Penger, sex og makt ser ut til å være noen av de vanligste fristelsene for ledere. Skulle vi nevne en til, måtte det være fristelsen til å inneha en posisjon og bli sett og beundret..

Det er ikke lett å kjempe helt alene. Det kan gå på frimodigheten løs, og en kan føle seg som en hykler. Det å ha en skriftefar eller en skriftemor kan gi god hjelp. Det kan også være godt å ha et menneske en vet en må rapportere til om både seire og nederlag, og en medvandrer som kan gi støtte og oppmuntring og huske en regelmessig i bønn.

Kristenlivet. Det er ikke bare konkrete synder som kan være en utfordring. I det kristne arbeidet skal vi oppmuntre andre til å be og bli glad i Bibelen. Samtidig kan det hende vårt eget andaktsliv skranter. Vi kan rett og slett ha behov for noen å rapportere til og stå ansvarlig for – for ikke å si få hjelp fra.

Så er det forholdet til foreldre, ektefelle og barn. Det er så lett å tro at tjenesten vår er mye viktigere enn våre aller nærmeste. Bibelen sier faktisk det motsatte.

Så er det forholdet til dem jeg er satt til å tjene. Siden både jeg selv om de er syndere, går det antakelig ikke helt knirkefritt. Å møte dem med kjærlighet er ikke alltid lett.

Hvem er jeg? Nå kommer vi inn på et tema som er viktigere for en kristen leder enn mange er klar over. En leder bør kjenne seg selv! Vi pleier å si at det jeg ikke vet om i livet mitt, gjør noe med meg. Det jeg vet om, kan jeg gjøre noe med.

Familien jeg vokste opp i, har satt sitt preg på meg – på godt og ondt. Noe ligger i gen-materialet. Noe ligger i oppdragelse og miljø. Uansett har det gitt meg både muligheter og begrensninger, klarsyn og blinde flekker.

Vanligvis ser vi på vår egen familie som ”normal”. Svigerfamilien er, i beste fall, ikke fullt så normal. Jo mer overbevist vi er om vår egen normalitet, jo flere unormale mennesker ser vi rundt oss. Og jo mer uforståelig blir det for oss at ikke alle trives like godt i våre sammenhenger og vil gjøre tingene slik vi gjør dem og reagere slik vi reagerer.

Livshistorien har også preget meg på godt og ondt. Vaner og uvaner er preget av om jeg er enebarn eller en del av en stor søskenflokk. Utfordringer og kriser kan ha styrket meg, men de kan også ha tatt motet fra meg og gitt meg lav selvfølelse. Kanskje er jeg vant til å lykkes i det jeg tar meg til, eller jeg er så vant til å mislykkes at jeg ikke tør prøve på så mye nytt. Kanskje har jeg erfart at de fleste tar imot meg, eller at jeg sjelden blir tatt imot. Alt dette vil prege livet mitt i dag.

Sår fra fortiden regnes som en vesentlig hindring for en leders vekst og utvikling!!!

Har vi levd i skyggen av sterke autoriteter, kan vi selv bli autoritære, om vi ikke blir overdrevent ettergivende.

Har noen herjet med oss, er sjansen stor for at vi herjer med andre, eller vi har blitt så redde at vi ikke engang våger å nærme oss.

Kanskje er min lederposisjon en kompensering for at jeg ikke fikk noen vesentlig posisjon i kameratflokk? Eller kanskje jeg hele livet har strevd med at noen tilskuere til mitt liv skal bli fornøyd med meg? Eller har noen gitt meg umerkelige eller merkbare føringer som har ledet meg dit jeg er i dag?

Så har jeg en **kropp** jeg kan være mer eller mindre fornøyd med. Den gir meg både muligheter og begrensninger. Jeg kan være glad for den eller skamme meg over den.

Følelsene mine er flere og sterkere enn jeg liker å tro. Jo da, jeg blir sint, selv om jeg benekter det. Redd er jeg også, særlig for andre mennesker. Menneskefrykten er ofte sterkere enn gudsfrykten. Jeg sørger over det jeg har mistet, eller det jeg aldri har hatt. Jeg har skyldfølelse for noe og skamfølelse for noe annet. De seksuelle følelsene skal vi ikke engang nevne. Eller kanskje det er nettopp de vi skal nevne for en sjelesørger. Seksualiteten er en veldig viktig del av oss. Den preger oss 24 timer i døgnet. En kristen leder er alltid hankjønn eller hunkjønn. Aldri intetkjønn.

Det er viktig å vedkjenne seg følelsene sine. Gjør vi det ikke, vil de styre oss ubevisst. Kjenner vi dem, har vi langt bedre mulighet til å ha kontroll på oss selv og dem.

Hva slags **personlighetstype** er jeg egentlig, og hva er styrken og svakheten ved denne typen? Det finnes egentlig ikke gode og dårlige typer. Uansett hva vi er, har vi noen styrker og noen svakheter. Er jeg veldig innadvent, er det kanskje ikke jeg som bør settes til å bygge fellesskap. Er jeg den spontane typen som alltid må oppleve noe nytt, er kanskje ikke regnskapsavdelingen noe for meg. Ingen, ikke engang jeg, passer til alt.

Det finnes i dag mange nyttige personlighetstester som kan hjelpe oss til å finne ut av oss selv. Ingen av dem er ufeilbarlige. Ingen gir oss den fullstendige fasiten. Men de er likevel nyttige og gir et godt utgangspunkt for videre refleksjon. (Noen ledere har imidlertid en stor motvilje mot slike tester)

Styrker og svakheter. Nå er vi egentlig inne på noe veldig viktig.

Dersom du en gang kommer til et jobbintervju, vil du etter all sannsynlighet bli bedt om å gjøre greie for dine sterke og dine svake sider – hva du er god til og hva du ikke er god til.

En trygg person tør å si at han eller hun er god til noe, og er ikke redd for å si at det er noe han eller hun ikke er god til. En er ikke redd for å virke hovmodig når sier hva en kan, og en synes ikke det er flaut å si at det er noe en ikke kan.

En utrygg person får derimot problemer. Den utrygge vil heller leve i tåkeland enn å sette tydelig navn på positive og negative sider. Eller en later som om en ikke har negative sider, eller det er bare de negative sidene en setter ord på.

”Hva tror du særlig at du kan bidra med i denne bedriften”, er et annet spørsmål som er vel kjent fra jobbintervjuer. Det er et godt spørsmål.

I tråd med dette, kan vi si at det er viktig å kjenne sine **naturgaver og nådegaver**.

Verken du eller jeg skal bidra med alt. Jeg skal gjøre det jeg er mest skikket til å gjøre – ut fra mine naturgaver og nådegaver. Så skal jeg slippe deg fram slik at du får gjøre det du er mest skikket til – ut fra dine naturgaver og nådegaver. Vi er ulike lemmer på legemet, og vi må lære å la være å konkurrere, misunne hverandre og opphøye oss selv. Ydmykhet har med det å gjøre at jeg kan slippe andre fram og glede meg over at noen er bedre enn meg. Ydmykhet er ikke det at jeg nuller ut meg selv og sier at jeg ikke kan noe som helst.

Tjenesten mellom ideal og virkelighet. Det er ofte en spenning mellom ideal og virkelighet. Kanskje er det jeg selv som ikke er det jeg ideelt skulle ha vært. Kanskje er det arbeidet vi står i som er langt fra idealene.

Det er minst to uheldige måter å takle denne spenningen på:

Vi kan jekke idealene ned slik at de passer til vårt nivå. Da opplever vi ikke spenningen her og nå, men vi glemmer hvor vi skal. Vi blir så realistiske at vi ikke kommer av flekken – verken når det gjelder liv eller tjeneste.

Eller vi later som om vi har nådd dem allerede. Vi begynner å skjule vår ufullkommenhet og later som om vi er sterkere, bedre eller frommere enn vi er. Det ytre blir viktigst. Sjansen blir dessuten stor for at vi lesser på andre en del byrder vi ikke klarer å bære selv.

Utfordringen er å være helt ærlig med hvem vi er og hvor vi befinner oss i dag, samtidig som vi våger å bekjenne at vi ønsker å utvikle oss videre og bevege oss mot et mål.

Selvfølelsen. Dersom jeg ikke i rimelig grad er glad i meg selv, er det vanskelig å være glad i andre. Har jeg ikke respekt for meg selv, har jeg ofte liten respekt for andre – dersom jeg da ikke har overdrevent stor respekt for dem.

Kanskje liker jeg ikke at noen kommer på et høyere nivå enn jeg selv er? Prøver de, kan jeg da, bevisst eller ubevisst, prøve å trekke dem ned. Og jo lavere nivå jeg selv føler at jeg befinner

meg på, jo lenger ned vil jeg trekke andre – medarbeidere som vel som forenings- og forsamlingsmedlemmer.

Jo mer jeg har behov for at noen *ser meg* og gir meg oppmerksomhet, jo vanskeligere blir det for meg å se andre og gi dem full oppmerksomhet. Har jeg et hull inne i meg som trenger å fylles, blir jeg i liten stand til å fylle andre med det de trenger. (Noen ganger kan dette slå ut i at vi blir umodne hjelpere som bare gir andre den hjelpen vi innerst inne føler at vi selv trenger og håper at noen skal gi oss.)

Byrder jeg bærer på selv, vil jeg ha en tendens til å gi videre. Har jeg selv mye skyldfølelse, vil jeg ha en tendens til å sylte andre ned i skyldfølelse. Skammer jeg meg over den jeg selv er, påvirker jeg andre til å skamme seg over seg selv.

Er jeg derimot trygg på meg selv, hjelper jeg andre til å bli trygge på seg selv. Dersom jeg er trygg i min egen posisjon, kan jeg jekke andre opp i stedet for ned – og kan hende kan jeg til og med gratulere dem når de går forbi meg.

Det som er bak fasaden. Går vi rundt og har mange *hemmeligheter* som vi aldri har delt med noen, går det som regel både på kreftene og frimodigheten løs. Det vi skjuler bak fasaden, blir lett en hindring for tjenesten. Det vi derimot har våget å snakke ut om og bearbeide, kan bli noe som gir oss nyttig, om enn dyrt kjøpt, livserfaring.

Ofte er det en del synder vi skjuler bak fasaden fordi vi skammer oss over dem og er livredd for at noen skal få vite om dem. Da er, som sagt, skriftemålet, en god hjelp.

Det kan også være andre ting vi har lyst til å skjule

Kanskje har vi stått fram som så sterke og vellykkede at ingen har fått se vår svakhet og usikkerhet? Kanskje ser vi trygge ut i de fleste sammenhenger, men likevel er vi redde på innsiden – for hverandre, for å mislykkes for å dumme oss ut? Kanskje bærer vi på et kraftig sinne som ikke kommer ut når vi er i forsamlingen, men det tyter fram i familien og i en del andre sammenhenger? Og selv om vi står på i kampen for en bibelsk seksualmoral kan vi ofte oppleve at seksualiteten er sterkere enn vi liker å innrømme.

Veiledning skal vi også si litt om.

Veiledning er noe annet enn sjelesorg. I veiledning skal jeg få hjelp til å reflektere over den tjenesten jeg står i. Jeg skal finne ut på hvilke områder jeg fungerer godt, og på hvilke områder jeg trenger å lære mer. Jeg kan få feedback på min forkynnelse, på den måten jeg leder møter på, på mine evner som bibelgrupeleder, hvordan jeg fungerer som sjelesørger. Det finnes ikke et område og en arbeidsgren vi ikke kan få veiledning på.

Det er ingen grunn til å føle det som et nederlag å søke veiledning. De som er gode til å spille fotball, ser seg som regel om etter noen som kan hjelpe dem til å bli enda bedre. Fiolinister og pianister ser seg om etter lærere som kan bringe dem enda et hakk videre. Hvorfor skulle ikke da en kristen leder, en som driver verdens viktigste arbeid, være interessert i å få hjelp til å utvikle seg?